

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3

จัดทำโดย หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ปรึกษา

พระราชปรีดีศักดิ์, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระเทพพรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระสุวธรรมเมธาภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระเทพเวที, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระครูโสภณพุทธศาสตร์, ผศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่
พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	ศ.ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์ ศ.ดร.ภฤช เพิ่มทันจิตต์
ศ.พล.ต.ท.ดร.นัยนา เกิดวิชัย	รศ.ประณต นันทียกุล รศ.ดร.สมาน งามสนิท

บรรณาธิการ รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ พระอุดมสิทธิธนายก, ผศ.ดร. ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี
ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว

กองบรรณาธิการ

พระปลัดระพิน พุทธิสาโร, ผศ.ดร.	พระมหากฤษฏา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.
รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมางกูร	รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา
ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณมีต	อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์	อ.ดร.กาญจนา ต่าจตุ
พระสมนึก อธิปญโญ	พระนุชิต นาคเสโน	นางสาวสุมาลี บุญเรือง
นายกรกต ชำบัณฑิต	นายสุภัทรชัย สีสะใบ	นางสาวกาญจนา บุญเรือง
นางสาววันเพ็ญ ฉายสอาด	นางสาวพัชรี ทาลาง	

ฝ่ายศิลปกรรม ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์, อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง, อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาว, นายสุภัทรชัย สีสะใบ
นายกรกต ชำบัณฑิต, นายพลวัฒน์ สีทา

พิมพ์ที่ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์จำหน่ายหนังสือและอุปกรณ์การศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)
79 หมู่ 1 ถนนพหลโยธิน หลักกิโลเมตรที่ 55
ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทร. 035-248000 ต่อ 8048

คำนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยที่ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ และปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ว่า จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม ล้วนแล้วแต่เป็นไปตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 พระองค์ผู้ทรงสถาปนาแห่งนี้ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนาและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อยู่บนรากฐานของปณิธานและปรัชญาของมหาวิทยาลัยทั้งสิ้น ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่าทุกหลักสูตรและกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยจัดขึ้นจะต้องนำหลักพระพุทธศาสนาไปบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคม การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3 เรื่อง นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหารจัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีนายเทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี บรรยายพิเศษเรื่อง นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการปกป้องและคุ้มครองพระพุทธศาสนา โดยในงานจัดประชุมวิชาการดังกล่าว ยังจัดแบ่งกลุ่มการนำเสนอ บทความ ออก 3 กลุ่ม กลุ่มนวัตกรรมทางการจัดการเชิงพุทธ กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของนักวิชาการจากหลายมหาวิทยาลัยสู่สาธารณะ ทั้งการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการและการจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ รวมถึงมีการแสดงนิทรรศการทางวิชาการอีกด้วย

ในนามของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขออนุโมทนาขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี สถาบันรัชต์ภาคย์ สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นภาคีร่วมจัดงานครั้งนี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้

หวังว่า การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ ๓ เรื่อง นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหารจัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ครั้งนี้ จะเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้สนใจใฝ่รู้เรื่องดังกล่าวไปบูรณาการเข้ากับศาสตร์ต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคม ให้มีการอยู่ร่วมกันในสังคมอยู่มีความสุขที่ยั่งยืนตลอดไป

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจง

งานประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3 (MCU Congress I) ภายใต้หัวข้อ “นวัตกรรมทางการปกครองและการบริหารจัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0” นี้จัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของมหาวิทยาลัยสู่สาธารณะด้วยการตีพิมพ์ทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาบูรณาการเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่และจะเป็นเวทีสาธารณะเพื่อการเผยแพร่องค์ความรู้จากงานวิจัยและงานวิชาการหลากหลายสาขาที่มีการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาที่เรียกว่า “พุทธบูรณาการ” ในการจัดงานครั้งนี้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในฐานะเจ้าภาพการจัดงานได้รับการสนับสนุน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มหาวิทยาลัยมหากุฎราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สถาบันรัชต์ภาคย์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลผลิตที่เป็นองค์ความรู้จากการจัดงาน คณะผู้จัดงานจึงได้กำหนดให้มีการแสดงทัศนะในการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน 3 กลุ่มประกอบด้วย 1) กลุ่มนวัตกรรมทางการจัดการเชิงพุทธ 2) กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ 3) กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์

ในขณะเดียวกันได้จัดให้มีกิจกรรมเพื่อความหลากหลายในการเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับพุทธบูรณาการ ประกอบด้วย 1) การแสดงปาฐกถา โดยนายเทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี มาเป็นองค์ปาฐก (Keynote Speaker) บรรยายพิเศษเรื่อง นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการปกป้อง และคุ้มครองพระพุทธศาสนา 2) การสัมมนาทางวิชาการโดยมีลักษณะเป็นการอภิปรายร่วม (Panel Discussion) และการประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion) โดยได้รับความเมตตาจากนักวิชาการทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ จากสถาบันการศึกษาและองค์กรต่าง ๆ 3) การจัดนิทรรศการโดยนำข้อมูลจากงานวิชาการและงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ทำการศึกษาร่วมกับบุคลากรและนิสิตของมหาวิทยาลัยรวมทั้งจากภาคส่วนต่าง ๆ

สำหรับการดำเนินงานเกี่ยวกับบทบาททางวิชาการ คณะผู้จัดงานได้กำหนดให้มีการเปิดรับบทความ ได้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาก่อนกรองบทความ (Peer Review) ทั้งที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยทางมหาวิทยาลัยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาก่อนกรองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้จัดส่งบทความที่ส่งปรับปรุงคืนกลับไปเจ้าของบทความได้ปรับแก้ จากนั้นได้แจ้งผลการพิจารณาบทความและผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอบทความในการประชุมกลุ่มย่อยและผู้ที่ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในรูปแบบของโปสเตอร์ ในการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งนี้มีบทความที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อตีพิมพ์จำนวนทั้งสิ้น 214 เรื่อง โดยมีบทความที่ผ่านการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อย จำนวน

4 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

84 เรื่อง นำเสนอในรูปแบบโปสเตอร์ จำนวน 35 เรื่อง และเมื่อสำเร็จการประชุมระดับชาติดังกล่าวแล้ว จะได้มีการตีพิมพ์ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมครั้งนี้เพื่อเผยแพร่แก่สาธารณะต่อไป

คณะผู้จัดงานหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3 เรื่อง “นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหารจัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0” นี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในรูปขององค์ความรู้ทางวิชาการไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ตามปรัชญาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” ต่อไป

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

ประธานกรรมการดำเนินงานการจัดประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

กำหนดการ

การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3 (MCU Congress 3)

เรื่อง “นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหารจัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0”

ณ ห้องประชุมเสียร์เตอร์บี คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันเสาร์ ที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2562

เวลา	รายละเอียด
ภาคเช้า	
เวลา 07.30 น.	- ลงทะเบียนรับของที่ระลึก และเข้าร่วมงาน
เวลา 08.00 น.	- ชมวิดีโอทัศน์ประวัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เวลา 08.30 น.	- พระราชปริยัติกวี,ศ.ดร. อธิการบดี ประธานในพิธีจุดธูปเทียนและนำบูชาพระรัตนตรัย - พระครูปริยัติกิตติธำรง,รศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ ถวายสักการะ กล่าวถวายรายงาน - พระราชปริยัติกวี,ศ.ดร. อธิการบดีกล่าวเปิดงานและ บรรยายเรื่อง “นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหาร จัดการในยุคไทยแลนด์ 4.0” - รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป ถวายของที่ระลึกแก่อธิการบดี
เวลา 10.00 น.	- าพณา เทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เดินทางมาถึงลานกิจกรรมอาคารเรียนรวมโชนบี ชั้น G เปิดนิทรรศการของหน่วยงานภาคีเครือข่ายและหน่วยงานของมหาวิทยาลัย และเปิดนิทรรศการภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation) - าพณา เทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เดินขึ้นสู่บนเวที - รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป กล่าวรายงาน - าพณา เทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เปิดการประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3 (MCU Congress 3) เรื่อง “นวัตกรรมทางการปกครองและทางการบริหารจัดการในยุคไทย แลนด์ 4.0” มอบโล่และเกียรติบัตรแก่ภาคีเครือข่ายการประชุมวิชาการระดับชาติ ประกอบด้วย - บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

6 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

เวลา	รายละเอียด												
	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ - สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ - คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ - คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันรัชต์ภาคย์ - มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ - คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต - คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา - คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ - มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี - มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง - ๑พณฯ เทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี บรรยายพิเศษเรื่อง “นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการปกป้องและ คุ้มครองพระพุทธศาสนา” - พระครูปริยัติกิตติธำรง,รศ.ดร. คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มออบของที่ระลีกแก่ ๑พณฯ เทวัญ ลิปตพัลลภ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี 												
เวลา 11.30 น.	- ฉันทภัตตาคารเพล/รับประทานอาหารกลางวัน ณ ลานกิจกรรมอาคารเรียนรวมโซน A ชั้น G												
ภาคบ่าย													
เวลา 12.30 -16.30 น.	นำเสนอผลงานภาคบรรยาย												
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางการจัดการเชิงพุทธ ชุดที่ 1 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โซน B ชั้น 2 ห้อง B 207</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.</td> <td>ประธานกรรมการ</td> </tr> <tr> <td>2. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน</td> <td>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</td> </tr> <tr> <td>3. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.</td> <td>กรรมการ</td> </tr> <tr> <td>4. พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, ผศ.ดร.</td> <td>กรรมการ</td> </tr> <tr> <td>5. พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.</td> <td>กรรมการและเลขานุการ</td> </tr> <tr> <td>6. นางสาววันเพ็ญ ฉายสอาด</td> <td>กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</td> </tr> </table>	1. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	ประธานกรรมการ	2. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	3. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	กรรมการ	4. พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, ผศ.ดร.	กรรมการ	5. พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	กรรมการและเลขานุการ	6. นางสาววันเพ็ญ ฉายสอาด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1. พระอุดมสิทธินายก, ผศ.ดร.	ประธานกรรมการ												
2. ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ												
3. พระสุธีวีรบัณฑิต, ดร.	กรรมการ												
4. พระปลัดระพีณ พุทธิสาโร, ผศ.ดร.	กรรมการ												
5. พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร.	กรรมการและเลขานุการ												
6. นางสาววันเพ็ญ ฉายสอาด	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ												
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางการจัดการเชิงพุทธ ชุดที่ 2 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โซน B ชั้น 2 ห้อง B 208</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 60%;">1. พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.</td> <td>ประธานกรรมการ</td> </tr> <tr> <td>2. รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์</td> <td>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</td> </tr> <tr> <td>3. อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ</td> <td>กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ</td> </tr> <tr> <td>4. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.</td> <td>กรรมการ</td> </tr> <tr> <td>5. อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา</td> <td>กรรมการและเลขานุการ</td> </tr> <tr> <td>6. นายสุภัทรชัย สีสะใบ</td> <td>กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</td> </tr> </table>	1. พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.	ประธานกรรมการ	2. รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	3. อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	4. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	กรรมการ	5. อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา	กรรมการและเลขานุการ	6. นายสุภัทรชัย สีสะใบ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
1. พระเมธีธรรมาจารย์, รศ.ดร.	ประธานกรรมการ												
2. รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ												
3. อ.ดร.อำนาจ บัวศิริ	กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ												
4. พระมหาสุนันท์ สุนนโท, ดร.	กรรมการ												
5. อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา	กรรมการและเลขานุการ												
6. นายสุภัทรชัย สีสะใบ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ												

เวลา	รายละเอียด
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ ชุดที่ 1 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โชน B ชั้น 1 ห้องเธียเตอร์B</p>
	<p>1. ศ.ดร.บุญหัน ดอกโธสง ประธานกรรมการ 2. ผศ.ดร.วิชชุกร นาคชน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร กรรมการ 4. ผศ.ดร.ธิติวุฒิ หมั่นมี กรรมการ 5. ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ กรรมการและเลขานุการ 6. พระสมนึก อธิปถุโณ กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</p>
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐประศาสนศาสตร์ ชุดที่ 2 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โชน B ชั้น 1 ห้อง B107-B108</p>
	<p>1. ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย ประธานกรรมการ 2. ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3. ผศ.ดร.มยุรี รัตนเสริมพงษ์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 4. ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง กรรมการ 5. ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา กรรมการและเลขานุการ 6. พระอนุชิต นาคเสโน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</p>
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์ ชุดที่ 1 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โชน B ชั้น5 ห้อง B508-B509</p>
	<p>1. รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานกรรมการ 2. ผศ.ดร.จิรายุ ทวีพิสัยส กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต กรรมการ 4. อ.ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า กรรมการ 5. อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง กรรมการและเลขานุการ 6. นายพลวัฒน์ สีทา กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</p>
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์ ชุดที่ 2 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โชน B ชั้น5 ห้อง B507</p>
	<p>1. รศ.ดร.ประณต นันทิยะกุล ประธานกรรมการ 2. อ.ดร.ตระกูล จิตวัฒนากร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ กรรมการ 4. อ.ดร.บวร ชมขุนศรี กรรมการ 5. อ.ดร.กาญจนา คำจตุ กรรมการและเลขานุการ 6. นางสาวกาญจนา บุญเรือง กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ</p>
	<p>กลุ่มนวัตกรรมทางรัฐศาสตร์ ชุดที่ 3 สถานที่ : อาคารเรียนรวม โชน B ชั้น5 ห้อง B506</p>
	<p>1. ศ.ดร.จ้านงค์ อติวัฒนสิทธิ์ ประธานกรรมการ 2. อ.ดร.จุฑาทิพย์ สุจริตกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ 3. รศ.ดร.พรรษา พถมยางกูร กรรมการ 4. รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช กรรมการ</p>

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
คณะกรรมการการวิพากษ์บทความ	(2)
คำนำ	(5)
กำหนดการ	(6)

การพัฒนาศักยภาพและการเรียนรู้เชิงธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
จังหวัดนครราชสีมา

อัมพร เจือจันทร์, วรณช แบบนา

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน

สุเทพ สุดเอี่ยม, สุภาภรณ์ โสภา, สุขุษา นุ่นทอง, อำพล ปุญญา,
ประสิทธิ์ พันธวงษ์/

การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ผลมีต่อพฤติกรรมการใช้โรงแรม
ราคาประหยัดในจังหวัดเชียงใหม่

ชัยยุทธ ชีโนกุล, พันธกิจ ท้าวทอง

พุทธรัฐศาสตร์ : กระบวนทัศน์และพลวัตของแนวคิดทางการเมือง

กรกต ชำบัณจิต

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี

ปิยนุช ชมบุญ, พรนภา เตียสุธิกุล

10 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
นครินทร์ จัปจิตต์, สุวรรณา โชติสุกานต์, อรสา จรูญธรรม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการ
อุปโภค บริโภคอย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข้าวเสีย
อำเภอनाโยง จังหวัดตรัง
มนัชญา มีชู, วิชชาญ จุลทริก

การบริหารกิจการสาธารณะภายใต้หลักธรรมาภิบาล ขององค์การ
บริหารส่วนตำบลคลองน้อย อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
เฟื่องลดา ชุ่มนวน, วิชชาญ จุลทริก

พลวัตภูมิปัญญาภาษาถิ่นของชุมชนลุ่มแม่น้ำโขง จ.หนองคาย
วิวัฒน์ ทองวาด

ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่า
อุปสรรค
กับสัมพันธภาพในครอบครัวของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
สุภาภรณ์ เจริญประดับ
รูปแบบการพัฒนาสินค้าเกษตรของบริษัทประชารัฐรักสามัคคีวิสาหกิจ
เพื่อสังคม (ประเทศไทย) จำกัด
เกรียงไกร ทรัพย์แสนมา, สิริ ลภัสลดา ปันसान

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนึ่ง
สุรินทร์ นียมางกูร

แนวคิด หลักปฏิบัติในพระพุทธศาสนา : เพื่อพัฒนาให้เป็นกลไกในการ
พัฒนาสุขภาวะแบบองค์รวมในผู้สูงอายุ

บุญทัน ดอกไธสง, พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, พระปลัดระพิน
พุทธิสาร, พงศ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, สุภัทรชัย สีสะใบ, มงคล ชัยวุฒิ

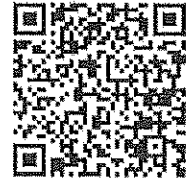
แนวคิดการบริหารงานเชิงนวัตกรรมสู่ผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น

เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล

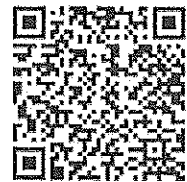
คุณภาพการตรวจสอบภายในและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สุวรรณี รุ่งจตุรงค์, ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์

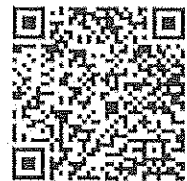
ปัจจัยข้อได้เปรียบในการแข่งขันของอุตสาหกรรมการบินในเขตพัฒนา
พิเศษภาคตะวันออก

ชัยยุทธ ชีโนกุล

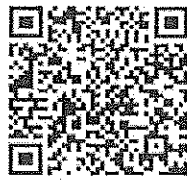
การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงพุทธ

ณัฐกร ปังละออ, ปณณวิชญ์ แสงหล้า

การบริหารองค์กรและการเงินในสมัยพุทธกาล

ภัทรพล ใจเย็น , พลวัฒน์ ชุมสุข, ปิยวรรณ หอมจันทร์

การควบคุมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็มในพื้นที่น้ำจืดและการเยียวยา
ความเสียหาย

นรรัตน์ พึ่งอาศัย

12 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

Competency development of Sangha Administrator in Thailand 4.0

Phramaha Chaiyaphorn Iddhivaro (Samrit)

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์

สิงห์คำ มณีจันสุข, พลวัฒน์ สีทา

บทบาทภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ในยุคโลกาภิวัตน์

พระสมุห์บุญโชค กิตติสาโร, พลวัฒน์ สีทา

ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจให้เช่าอสังหาริมทรัพย์

ศึกษารณีสัญญาเช่าที่อยู่อาศัย

ประเสริฐ ลิมประเสริฐ,

พระครูวินัยธรเอก ชินวิโส

การบริหารทรัพยากรมนุษย์และระบบการทำงานในภาครัฐเพื่อมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ในยุค 4.0

ยุภาดี แหยมสุขสวัสดิ์

การส่งเสริมหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างครอบครัวสันติสุข

ธิติวุฒิ หมั่นมี, ณรงค์ศักดิ์ ชาวคอนไชย, นรารัตน์ สงวนทรัพย์

ธรรมาภิบาลอ่อนแอ สังคมไทยจึงอ่อนแอ

นพดล ตีไทยสงค์

การบริหารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพื่อเป็นศูนย์กลาง
พระพุทธศาสนาโลกตามทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่
สมาน งามสนิท

แรงจูงใจในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอ
โพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง
อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า

การพัฒนาศักยภาพวิศวกรไทยในโรงงานอุตสาหกรรมตามแนวหลัก
พุทธธรรม
ไพรัช พานิชย์สกุลชัย, สุรินทร์ นียมมางกูร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้เครื่องมือแพทย์ของเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล
สาธิต ทิพย์มณี, สุรินทร์ นียมมางกูร

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มประเทศอาเซียน
ประพันธ์ คชแก้ว, สมาน งามสนิท

การบริหารทรัพยากรมนุษย์
วิศิษฐ์สร เอกกิตตินันท์

การบูรณาการ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวินัย ด้านการบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์โดยใช้หลักพุทธธรรม
พระครูปลัดชาติชาย ญาณโสภโณ(ชุมเงิน), รศ.ดร.สุรินทร์ นียมมางกูร

14 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

การแก้ปัญหาความขัดแย้งในการบริหารท้องถิ่น: ศึกษากรณี คัดค้าน
การก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
ยุทธศาสตร์ ฤทธิล้อย, สุรินทร์ นียมางกูร

การวางแผนทรัพยากรมนุษย์
บวร ชมขุนศรี, สุรินทร์ นียมางกูร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต
พระมหาธีรวัฒน์ เสสบุญโญ, สุรินทร์ นียมางกูร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์

จริยธรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมในการบริหารทรัพยากรมนุษย์
ณัชชา อมราภรณ์, สุรินทร์ นียมางกูร, กฤษ เพิ่มทันจิตต์

สัปปุริสธรรม 7 กับกระบวนการสรรหาบุคลากรเชิงรุก
สุภัทรรชัย สีสะไบ, รัตน์ที วิโรจน์ฤทธิ์,
พระสมุห์โอภาส โอภาโส (ศิริกิตติกุล)

การจัดการข้ามรับปริญญาของมหาวิทยาลัย มจร
พระคมสัน เจริญวงศ์, เอนก ไยอินทร์,
พระสมณีก ธีรบุญโญ (กลับน้อม)

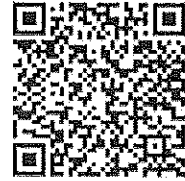
ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ธนะพัฒน์ เดชเลิศวรพัฒน์, ไพวรรณ ปุริมาต

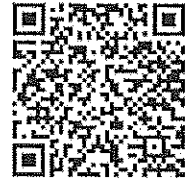
ภาวะผู้นำตามแนวทางการบริหารเศรษฐกิจชุมชน
ไพรัช พานิชสกุลชัย, พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

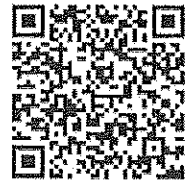
การปรับตัวขององค์กรภาครัฐ: การเมืองไทยในทศวรรษหน้า
ณัฐชนนจ์ ภูจอมจิตร, อนุวัต กระสังข์

บทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาชุมชน
พระมหาอาณัฐ กตปุญโญ

ทฤษฎีเกมส์ : การบริหารเชิงกลยุทธ์
ปิยวรรณ ทอมจันทร์, พระครูพิพัฒนศาสนกิจจาทร

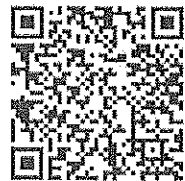

การบริหารงานบุคคลด้วยหลักพุทธธรรม
พระมหาธงชัย ชาตเมธี, ธิติวุฒิ หมั่นมี

การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด(ยาบ้า)ของเยาวชนโดยการใช้
หลักอริยสัจ ๔ กรณีศึกษา : เยาวชนชนในอำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัด
ร้อยเอ็ด

ณัฐภัทร เสมานู, สนธิญาณ รักษาภักดี

การบูรณาการหลักภavana ๔ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
มนตรี พรมวัน, สุรินทร์ นียมางกูร

16 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

อนาคตประชาธิปไตยหลังการเลือกตั้ง 24 มีนาคม 2562

พระสุทธินนท์ นามเดช, พระครูธรรมธรบุญเที่ยง ลักษณะพลวงศ์

การจัดการทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐตามแนวพระพุทธศาสนา

พระปลัดพีระพงษ์ จุฑามโฆ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามแนวเชิงพุทธ

พระมหาอภัย ปญญาปาโส

การพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนริม

ฝั่งแม่น้ำโขง : กรณีศึกษา อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

คิด วรณดี

ก้าวอย่างประวัติศาสตร์ขององค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วย

รัฐธรรมนูญของกฎหมายของประเทศไทย

โกเมศ ขวัญเมือง

การพัฒนาการจัดระบบสวัสดิการสังคมของประเทศไทย

สุกานดา จันทวารีย์

การบริหารจัดการภาครัฐยุคดิจิทัล

รัฐพล เย็นใจมา, สุรพล สุขพพรหม, พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์

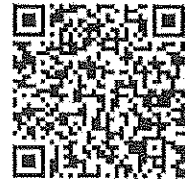
คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ในสังคมยุคใหม่

พระครูปลัดอดุล ปริบุญโญ, ประดิษฐ์ ปรคองสาย

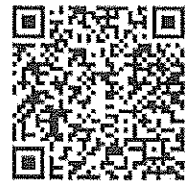
อัตตคคะ : พุทธวิธีในการบริหารงานบุคคล

พระมหาอากาศ จิตธมโม, อิติวุฒิ หน้มนมี

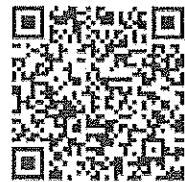
วิวัฒนาการของกฎหมายมรดกแทนที่

พระสิทธินิติธาดา (ชลัษ โขติหตโต), พระครูวินัยธรเอก ชินวโส

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม

พระอนุวัฒน์ อนุตโตโร, อิติวุฒิ หน้มนมี

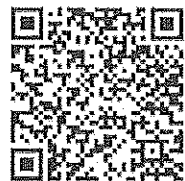
การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักพละ 4

อมลวรรณ ออสิน

การพัฒนาองค์กรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน ยุคไทยแลนด์ 4.0

อิติวุฒิ หน้มนมี, สุทธิพร จินดา, ตุลยวดี หล่อตระกูล

การพัฒนาการบริหารบุคลากรสำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย

ปัญญาธิสาร อังค์ปรัชญากุล, สุรินทร์ นิยมางกูร

18 การประชุมวิชาการระดับชาติ มจร ครั้งที่ 3

แนวทางการบริหารองค์กรด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ธิติวุฒิ หมั่นมี, พระกรินทร์ ฐิตธมโม

มุมมองพระพุทธศาสนากับการบริหารงานบุคคล

ธิติวุฒิ หมั่นมี, พระสุริยะ ฐานธมโม

วิเคราะห์การสร้างภาวะผู้นำ : มุมมองพระพุทธศาสนา

ธิติวุฒิ หมั่นมี, พระเทวิช โชติญาโณ

ประสิทธิภาพการบริหารองค์กรด้วยหลักอริยาบท 4

ธิติวุฒิ หมั่นมี, พระปิยะ สิริสุวณโณ (มุลวงศ์)

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามหลักพรหมวิหาร ๔

ธิติวุฒิ หมั่นมี, ปนัดดา รักษาแก้ว, พระมหาเกียรติพงษ์ อภิสัทโธ

ระบบกลไกการพัฒนาสังคมด้วยหลักเบญจศีล

ธิติวุฒิ หมั่นมี, บวร ชมขุนศรี, พระมหานิวัฒน์ อภิชาโน

การศึกษาของคณะสงฆ์ไทย: การอนุรักษ์และการปรับตัว

พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี

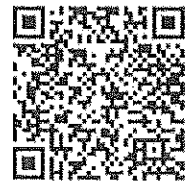
การประยุกต์ใช้อิทธิบาท 4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรภาครัฐยุคดิจิทัล

ธิดิวุฒิ หมั่นมี, พระมหาบำรุง ธมฺมเสฏฺฐโธ

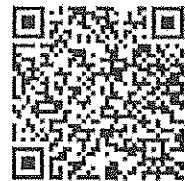
ภาวะและการดูแล ด้านสุขภาพพระสงฆ์ไทย

ธิดิวุฒิ หมั่นมี, พระมหาโสภณ กิตติโสภโณ(นิลยิม)

การบริหารชุมชนตามหลักธรรมาธิปไตย

ธิดิวุฒิ หมั่นมี, พระยุนันท์ ภัทฺธธมฺโม, Channel Nul

การจัดการทุนมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา

พระสมณีก ธีรพลโย (กลั่นน้อม), สุรินทร์ นิยมางกูร,
กฤษฎ เพิ่มทันจิตต์

การเพิ่มมูลค่าคุณภาพชีวิตด้วยหลักประกันสังคม มาตรา ๔๐

ธิดิวุฒิ หมั่นมี, สุจิต กิ่งเกล้า, ชาญวิทย์ พริกบุญจันทร์,
วชิรศักดิ์ ยอดปทุมหิรัณย์

พื้นที่สาธารณะกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในยุครัฐบาลดิจิทัล

นครินทร์ เจริญเหล่าศิริ

นวัตกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาเสพติดโดยใช้รูปแบบชุมชน
บำบัด:ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลรางจรเข้ อำเภอเสนา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิษุกร นาคธน

คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ในสังคมยุคใหม่

Qualifications of Monks for Buddhism Propagation in Modern Society

พระครูปลัดอดุล ปริบูรณ์* ประดิษฐ์ ประคองสาย**

Phrakhrupalad U-don Paripunno, Pradisist Prakongsai

บทคัดย่อ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือการนำคำสอนหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปสู่บุคคลและมวลชน โดยมุ่งให้ผู้รับเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ โดยการกำหนดแนวทาง วิธีการ เทคนิค เป้าประสงค์ของการดำเนินงานเผยแผ่ พระนักเผยแผ่ต่างมีวิธีการเผยแผ่ธรรมะหลากหลายวิธี มีวิธีการเผยแผ่ในรูปแบบพิธีกรรม วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การจัดในรูปแบบธรรมะสัญจรตามหมู่บ้าน โรงเรียน โดยการเทศนาบรรยาย การปาฐกถา และการสนทนาธรรม เป็นการดำเนินงานของคณะสงฆ์ในแต่ละพื้นที่ซึ่งรวมกลุ่มกันทำในลักษณะจิตอาสา ซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นเรื่องการอดทน กตัญญู การเสียสละ ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน บำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม การให้ทานหลักของศีล 5 การ ครองคน ครองตน ครองงาน อริยสัจ 4 ฆราวาสธรรม พรหมวิหาร และคุณสมบัติสำหรับพระนักเผยแผ่ที่พึงประสงค์ในสังคมยุคใหม่ ต้องเป็นที่น่ายกย่องเป็นผู้ทรงศีลเป็นแบบอย่างที่ดี ยึดโอวาทปาติโมกข์เป็นหลัก มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักธรรมภาษา มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีประสบการณ์ความประพฤติดีรักในการเผยแผ่ มีความอดทน เป็นนักเสียสละที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมเป็นอย่างดี และมีรูปแบบการเผยแผ่ที่หลากหลายน่าสนใจ จึงจะส่งผลให้การเผยแผ่ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : คุณสมบัติ, พระนักเผยแผ่, สังคมยุคใหม่

Abstract

The propagation of Buddhism is to bring the dhamma principles in Buddhism to people with the aims to create understandings and ability to practice the dhammas of those who received the dhammas by determining the ways, methods, techniques and aims in the propagation operation. The qualifications of the Buddhist propagators relied on the ability to use a variety methods to teach the dhammas such as dissemination of Buddhism through organizing ceremonies in

* อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** ภาควิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhist important dates, occasional visits in villages or schools to deliver the dhamma or to give a lecture or even to discuss the dhamma. The operation of the monks in each area was conducted as the form of volunteer groups. The dhammas used in such operation were about patience, gratitude, sacrifice, helping fellow humans, public assistance, generosity, precepts, oneself control, working, the four noble truths (*ariyasaccaya*), dhammas for the layperson (*ghāravasadhama*), the sublime states of the mind (*brahmavihāra*) and good friends. The qualifications of the desirable monks for Buddhism dissemination are based upon the ability in building entertaining atmosphere, work without compensation expectation, admirable manners and good rhetorical use while delivering the dhammas, perfection of their precept observation, dhamma and language use competency, friendliness, experiences, good conducts, love to spread Buddhism, patience, sacrifice, good knowledge of dhammas and various forms to get listeners' interest to success more.

Keywords : qualifications, monks for buddhism propagation, modern society

บทนำ

ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าหลังจากที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้เป็นพระอรหันต์แล้ว พระองค์ทรงออกแสดงธรรมเผยแผ่ธรรมะที่พระองค์ทรงตรัสรู้กับคนที่พระองค์ทรงคุ้นเคยก่อนเป็นลำดับแรก จากครั้งแรกที่พระองค์ทรงมีพระทัยที่จะสั่งสอนเหล่าเวไนยสัตว์ พระองค์ทรงมีวิธีการในการขับเคลื่อนกองทัพธรรมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ประสบความสำเร็จมีผู้นับถือจำนวนมาก ในขณะที่มีลัทธิ ความเชื่อเกิดขึ้นมากมายพระองค์ไม่ทรงว่าลัทธิ ความเชื่ออื่นไม่ดี แต่กลับทรงยกย่องเห็นพ้องด้วยกับคำสอนที่ดีงามบางประการ คำสอนบางอย่างที่ไม่ดี พระองค์ก็ปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างมีเหตุผล (เสถียร โภตินันทะ, 2540 : 48) ถือเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การประกาศศาสนาของพระองค์บรรลุผลลำดับแรก พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนให้พระภิกษุพุทธสาวกต้องพยายามฝึกฝน พัฒนาดนให้ก้าวถึงจุดสูงสุดคือสำเร็จเป็นพระอรหันต์ผู้มีความบริสุทธิ์เป็นยอดภิกษุในพระพุทธศาสนา เพื่อจะได้เป็นผู้สมควรต่อการรับทักษิณา เหมาะสมต่อการเคารพ นบไหว้สักการบูชาของชาวบ้าน และเป็นเนืองนาบุญที่ยอดเยี่ยมของชาวโลก โดยพระภิกษุที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์นั้นนับว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติเพียงพร้อมที่จะทำหน้าที่เผยแผ่พุทธธรรมได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะเป็นผู้มีคุณธรรมสูงส่งมีคุณสมบัติที่ดีเยี่ยมแก่เช่น คุณสมบัติของทหารหรือนักรบอาชีพที่ควรเป็นองครักษ์พิทักษ์พระเจ้าแผ่นดิน 4 ประการ คือ ฉลาดในฐานะ (มีหลักมั่นคง) ยิ่งได้ไกล ยิ่งได้เร็ว และทำลายข้าศึกหมูใหญ่ได้ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/181/281-283) เพราะพระพุทธองค์ทรงมีกำลังสำคัญ คือพระสาวกที่ล้วนแต่สำเร็จเป็นพระอรหันต์บุคคลชั้นพระอรหันต์ ช่วยพระองค์ประกาศเผยแผ่พุทธธรรมในระยะแรกแห่งการก่อตั้งประดิษฐานพระพุทธศาสนา จึงทำให้

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีดังกล่าวประสบผลสำเร็จ มีผู้หันมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นที่พึ่งมากมาย

การเผยแผ่ธรรมะนั้นนั้นถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก เพราะถือเป็นปัจจัยหลักอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาดำรงอยู่ได้ตราบนานถึงปัจจุบันนี้ ก็เพราะอาศัยเหล่าพระสาวกในการสืบทอดต่ออายุของพระศาสนาเรื่อยมา คือ มีการประกาศเผยแผ่สืบทอดศาสนธรรมในหมู่พุทธสาวกกันมาโดยลำดับจากคนกลุ่มหนึ่งไปสู่คนอีกกลุ่มหนึ่ง จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง โดยพุทธสาวกเหล่านั้นต่างยึดถือเอาอุดมคติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามพุทธประสงค์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงตรัสให้พระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามนิคมต่างๆ มีใจความว่า (วิ.ม. (ไทย) 4/32/49-50)

“...ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูล แก่ชนหมู่มาก เพื่อความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขแก่ทเวตาและมนุษย์ทั้งหลาย...”

ถือเป็นพันธกิจอันสำคัญยิ่งที่สืบทอดกันมาของพระสงฆ์สาวกที่จะต้องนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่พระองค์ทรงตรัสรู้มาออกเผยแผ่ให้ชาวโลกได้รู้และเข้าใจในหลักธรรม การดำเนินงานเผยแผ่หลักพุทธธรรมนั้น จึงมีความสำคัญยิ่งต่อสถานการณ์พระพุทธศาสนาทั้งในอดีตและปัจจุบัน จึงกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมั่นคงอยู่ได้ด้วยการเผยแผ่คือการประกาศเปิดเผยอริยสัจธรรมความจริงอันประเสริฐที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ เพื่อให้เกิดกระบวนการศึกษา ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา อันส่งผลเป็นความหลุดพ้นจากวิญญูทุกข์ได้ในที่สุด ตราบใดที่พุทธบริษัทมีพระภิกษุพุทธสาวกเป็นต้น ยังชวนชวนยั้งสรรสร้างเผยแผ่โดยมุ่งมั่นประกาศหลักพุทธธรรมให้ขจรขยายไปทั่วทุกอณูภูมิภาคของโลก ก็เป็นที่มั่นใจได้ว่าพระพุทธศาสนาจะดำรงสันติภาพก่อให้เกิดสันติสุขแก่มวลมนุษยชาติอยู่ตราบนาน (แก้ว ขิดตะขบ, 2553 : 23) กล่าวเฉพาะประเทศไทย เป็นที่ประจักษ์ชัดว่าสังคมไทยในอดีตส่วนใหญ่ได้รู้จัก เข้าใจเข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนอันประเสริฐของพระพุทธองค์จนสามารถเลือกสรรนำไปบูรณาการเชิงปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดเป็นวิถีพุทธคือวิถีไทย ดำรงชีวิตอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข บรรเทาซึ่งความเดือดร้อนมาช้านานได้ ก็เพราะอาศัยการเสียสละทุ่มเทชีวิตอุทิศเวลาช่วยกันประกาศเผยแผ่พระพุทธศาสนาของบรรพชนไทยทั้งฝ่ายบรรพชิตและคฤหัสถ์ผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล มองเห็นคุณค่าและความสำคัญของพระพุทธศาสนาที่มีต่อชาติบ้านเมืองไทย พระสงฆ์ในฐานะพระนักเผยแผ่จึงจำเป็นต้องมีพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถที่หลากหลายด้าน อันเป็นคุณสมบัติของพระนักเผยแผ่เพื่อที่จะได้นำธรรมะไปสู่ประชาชน อุบาสกอุบาสิกา ช่วยชี้แนะสิ่งที่เป็นสาระของชีวิตจริงๆ ตามแนวทางของพระพุทธศาสนา สั่งสอนในสิ่งที่เป็นสัจจะธรรมตามสมควรแก่ฐานะ เป็นพระนักเผยแผ่ที่สังคมต้องการ เพราะในสังคมปัจจุบันนี้เป็นสังคมที่ก้าวล้ำทันสมัย เป็นสังคมของข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงความรู้และการศึกษาได้ตลอดเวลา ซึ่งทำให้ทัศนคติ ความเชื่อ วิถีปฏิบัติ รวมถึงการดำรงชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป พระสงฆ์ซึ่งทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรม ต้องสั่งสอนให้ดำรงตนอยู่ในคุณงามความดี ต้องมีคุณสมบัติและวิธีการที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพ เข้าใจและเข้าถึงบุคคล

ในสังคมซึ่งเป็นสังคมยุคใหม่ให้มีความเชื่อ การปฏิบัติ การดำรงตนอยู่ในสังคมตามครรลองธรรม และมีความสุข

ในเรื่องของคุณสมบัติ อาจารย์ หลักธรรมและแนวทางในการเผยแผ่ของพระนักเผยแผ่ในสังคมยุคใหม่ พระนักเผยแผ่ที่ทำหน้าที่ในการแสดงธรรมให้กับประชาชนได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติให้เกิดมรรคและผลนั้น ภาพลักษณ์ พฤติกรรม หรือบริบทต่างๆ ต้องเป็นที่น่าเคารพ นับถือ เหมาะสมกับสมณะสาธูป วัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ดำรงตนให้อยู่ในศีลาจารวัตรเสมอ ทำตัวเองให้เข้าใจเข้าถึงในหลักธรรมนั้นๆ ก่อน ที่สำคัญไม่แพ้กันคือด้านรูปแบบหรือแนวทางในการสื่อสาร ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งต่อการเผยแผ่ และเป็นข้อที่นำศึกษาหาคำตอบว่าพระนักเผยแผ่ที่พึงประสงค์ในสังคมยุคใหม่จะต้องมีคุณสมบัติแบบไหนต่อไป

ยุทธศาสตร์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

การดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลเป็นต้นมามีทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ซึ่งนักเผยแผ่ต้องทำความเข้าใจให้ดีว่าการเผยแผ่เชิงรับหมายถึงการเผยแผ่ด้วยการเทศน์การสอนเป็นหลัก ส่วนการเผยแผ่เชิงรุก หมายถึง การใช้สงเคราะห์และสาธารณสงเคราะห์อีกด้วย ดังนั้นในบทบาทการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกของคณะสงฆ์ไทย จึงสามารถสรุปเป็นภาพรวมได้เป็น 3 ด้านหลักๆ ดังนี้

1) งานด้านการเผยแผ่ คือ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่สังคม โดยรุกออกไปข้างนอกวัด ทั้งนี้ไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลา สถานที่ ในฐานะพระธรรมทูต โดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย ภาษาที่เข้าใจง่ายโดยมีข้อมูลจากฐานความรู้หรืองานวิจัยทางพระพุทธศาสนา

2) งานด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือการเปิดวัดหรือศาสนสถาน ให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ในรูปแบบการให้การศึกษาระดับชั้นทั้งในระบบและนอกระบบ โดยไม่หวังผลกำไร

3) งานด้านการสาธารณสงเคราะห์ คือการทำวัดหรือศาสนสถานให้เป็นที่พักผ่อน เป็นที่พึ่งของสังคมชุมชน เช่น การจัดสร้างโรงพยาบาล สถานือนามัย ที่พักอาศัย ที่พักพิง ที่สร้างอาชีพรายได้ โดยวัดเป็นเจ้าของดำเนินการบริหารจัดการเอง การเข้าไปสนับสนุน การเข้าไปแสวงหาการมีส่วนร่วม และการเข้าไปแบบให้เปล่า

การดำเนินงานที่เป็นกระบวนการถือเป็นการดำเนินงานอย่างมีแผนงานตามระบบ จึงทำให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคงจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งข้อนี้อาจทำให้ดูเหมือนเป็นความสมบูรณ์พร้อมของพระศาสนาจนละเลยที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสตร์สมัยใหม่ ทำให้ตกอยู่ในความประมาท เพราะไม่อาจสร้างจุดดึงดูดความสนใจให้เกิดขึ้นกับคนรุ่นใหม่ได้ การเรียนรู้เพื่อจะนำศาสตร์สมัยใหม่มาปรับประยุกต์ใช้กับหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จึงเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการกำหนดนโยบาย การวางแผนงานและแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสังคมยุคปัจจุบัน สถาบันการศึกษา องค์กร และหน่วยงานต่างๆ จึงมีความตื่นตัวในการดำเนินงานโดยใช้แผนยุทธศาสตร์ให้เป็นกลไกสำคัญ เพื่อให้เกิดการกระตุ้นและเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (คณาจารย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555 : 66) งานเผยแผ่พระพุทธศาสนาผู้ปฏิบัติงานควร กำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าหมายของงานให้เป็นระบบ วิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ โดยองค์รวม ใช้ หลักการวิเคราะห์สถานการณ์ 4 ด้าน ที่เรียกว่า SWOT เหมือนตัวอย่างที่อธิการบดีมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้กล่าวถึง ในโครงการ ฝึกอบรมพระธรรมทูตสายต่างประเทศ สรุปใจความได้ว่า

- 1) จุดแข็ง (S=Strength) คำแรกคือจุดแข็ง(Strength) ได้แก่ เวลาที่จะลงไปในพื้นที่ใด ต้องหาข้อมูลให้ได้ก่อนว่า พื้นที่นั้นมีอะไรเป็นจุดแข็งที่ทำให้เราน่าจะทำงานก้าวหน้าไปด้วยดี
- 2) จุดอ่อน (W=Weakness) ข้อด้อยต่างๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานไม่ก้าวหน้า เช่น เรื่องภาษาและการบริหารจัดการ
- 3) โอกาส (O=Opportunity) ข้อเด่นที่เป็นตัวกระตุ้นหรือเป็นสิ่งที่ท้าทาย ให้เกิดการอยาก รู้จักเห็น อยากทดลอง อยากพิสูจน์
- 4) สิ่งคุกคาม (T=Threat) ส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่อาจส่งผลเสียต่อการปฏิบัติงานในระยะยาว เช่น บุคลากรผู้อุทิศตนเพื่อการเผยแผ่อย่างจริงจังมีน้อย และไม่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

การทำงานด้านการเผยแผ่สิ่งที่สำคัญเบื้องต้นคือการวางแผนกำหนดแนวทาง เป้าประสงค์ของการดำเนินงาน การวิเคราะห์แผนงานตามหลักการของ SWOT ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ผลักดันให้ยุทธศาสตร์ที่กำหนดเดินไปถึงความคาดหวังที่กำหนดไว้ในแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ปี พ.ศ.2554-2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไว้ 4 ข้อใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 อุปถัมภ์ ส่งเสริม สนับสนุนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - กลยุทธ์ที่ 1 อุปถัมภ์บุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนางานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มและพัฒนาบุคลากรผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีศักยภาพและขีดความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม
 - กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาบุคลากรด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 จัดกิจกรรมการเผยแผ่หลักพุทธธรรมด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย
 - กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมของชุมชน
 - กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมให้วัดมีศักยภาพเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้หลักพุทธธรรมและการปฏิบัติกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 - กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริม พัฒนารูปแบบและนวัตกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทุกมิติ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

กลยุทธ์ที่ 1 จัดตั้งและพัฒนาศักยภาพองค์กรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่องค์กรทุกภาคส่วน
 ผู้ที่ทำหน้าที่เผยแผ่ต้องเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ เข้าใจ เรียนรู้ ถึงพฤติกรรมของบุคคล สถานที่ หรือประเพณีของถิ่นนั้น ๆ ด้วย อีกอย่างหนึ่งต้องมีจิตวิทยาคือการเข้าใจถึงพฤติกรรมของความเป็นมนุษย์ ความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต เพื่อการนำหลักธรรมมาแสดงมาถ่ายทอดให้ตรงกับสภาพการของบุคคลนั้นๆ การแสดงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในแต่ละครั้งพระองค์ก็ทรงพิจารณาจากสิ่งต่างๆ ก่อนจะแสดงธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ฟัง และในการแสดงธรรมแต่ละครั้งของพระองค์ ทรงมีจิตวิทยาต่างๆ เช่น การชี้แจงให้เห็นชัด แจ่มแจ้ง ราวกับว่าเคยเห็นด้วยตา การร่ำไห้ขอกราบเอาไปปฏิบัติ อาจหาญกล้า มีกำลังใจ และอีกมากมาย ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนในแต่ละครั้งนั้นก็เพื่ออนุเคราะห์มนุษย์ทั้งหลายที่ยังวนเวียนอยู่ในวัฏฏสังสารทนทุกข้ออยู่กับอาสวะที่หลอกล่อให้สัตว์โลกติดอยู่กับสิ่งเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ตนเองด้วย เพื่อประโยชน์ส่วนร่วมด้วยและประโยชน์ของทั้งสอง

คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ในพระพุทธศาสนา

การเป็นนักเผยแผ่ที่ดีต้องงามทั้งนอกและใน คืองามทั้งจิตใจภายในและกิริยามารยาท ข้อวัตรปฏิบัติที่แสดงออกมาภายนอก รวมถึงบริบทสภาพแวดล้อมต่างๆ ดังนี้

คุณสมบัติภายนอก

คุณสมบัติภายนอก ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตา การแสดงออกทางการเคลื่อนไหว เป็นมารยาทที่งดงาม สังคมยอมรับ มีความเป็นเสน่ห์ มีท่าทีสง่าผ่าเผย องอาจ สงบเยือกเย็น จึงเป็นเหตุให้ผู้ฟังเกิดศรัทธายิ่งขึ้น ดังคำสรรเสริญของพราหมณ์ในพรหมายุสสุตราว่า “ชนทั้งหลายที่ท่านพระสมณโคดม ทรงชี้แจงให้เห็นแจ้ง สมทานให้อาจหาญ ให้อำนาจด้วยธรรมมีกถาแล้ว เมื่อลุกไปจากที่นั่งแล้วก็ยังเหลียวหลังกลับมามอง ด้วยไม่อยากจะละจากไป” (ม.ม. (ไทย) 13/387/480)

คุณสมบัติภายใน

คุณสมบัติภายใน เป็นคุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ถูกประเด็นทั้งภาคทฤษฎี (พระปริยัติสัทธรรม) และภาคปฏิบัติ (ปฏิบัติสัทธรรม) โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ปฏิเวธสัทธรรม ได้แก่ ความสุข ความเจริญ ต่อผู้ฟังเป็นที่ตั้ง และมีจิตประกอบด้วยเมตตาเป็นหลัก ด้วยคุณธรรมบุคคลผู้จะเผยแผ่ หรือประกาศหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาได้ดั่งนั้น พึงตั้งอยู่ในคุณสมบัติที่เกื้อกูลต่อชาวโลกหลายประการ ดำรงตนอยู่ในองค์คุณของนักเผยแผ่ที่ดี เพื่อยังศรัทธาความเลื่อมใสและให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูงสุดดังต่อไปนี้

1) ภาณิน ในการแสดงธรรมต่อผู้ฟัง นักเผยแผ่พึงตั้งใจไว้ในใจของตนก่อนแสดงว่า จักกล่าวชี้แจงไปตามลำดับเหตุการณ์ พร้อมยกเหตุผลให้สมจริงมาประกอบ แสดงด้วยเมตตาจิตหวังอนุเคราะห์มิใช่เพื่อหวังลาภสักการะ และไม่แสดงธรรมไปกระทบต่อใครให้เสียหายหรือตำหนิตรงๆ ทำให้ผู้ฟังคนนั้นเกิดความไม่พอใจ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/159/263)

2) ปฏิสัมพันธ์ ความเข้าใจ ปัญญาที่แตกฉานในอรรถ (เนื้อหาสาระ) เข้าใจในธรรม (อธิบายย่อหรือพิสดารได้) เข้าใจในหลักนิรุกติ (การซ้ำของในภาษา) และเข้าใจในหลักปฏิภาณ คือ ไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า (อง.จตุกก. (ไทย) 21/172/252-253)

3) พหูสูต ทรงสุตะ สัมสมสุตะ เป็นผู้ได้ฟังมากซึ่งธรรมทั้งหลายที่มีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง มีความงามในที่สุด ประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ บริสุทธิ์ บริบูรณ์ครบถ้วน แล้วทรงจำไว้ได้คล่องปาก ชื่นใจ แห่งตลอดดีด้วยทิวฐิติ (อง.ปญจก. (ไทย) 22/87/104-105, อง.ปญจก. (ไทย) 22/87/155)

4) การรู้จักแสดงธรรมไปตามขั้นตอน การแสดงธรรมไปโดยคำนึงถึงภาวะของผู้ฟังเป็นหลัก โดยเริ่มจากสิ่งที่มองเห็นด้วยตาไปจนถึงพิจารณาเห็นด้วยปัญญาภายในของตน ได้แก่ เล่าเรื่องทานกถาให้ฟังก่อน (การให้ทาน) ชี้แจงผลดีของการเป็นคนมีศีลมีความประพฤติที่เรียบร้อยดีงาม จากนั้นก็เล่าเรื่องสวรรค์ คือ ความสุขใจให้ฟังถัดมา และโยงไปเรื่องโทษของกามที่ทำให้มนุษย์ต้องทุกข์กายทุกข์ใจอยู่นี้ ข้อสุดท้ายก็ชี้แจงทางออกจากกามหรือทางออกจาก ทุกข์นั้น โดยวิธีการสลัดทิ้งกาม ในเรื่องหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นถือว่า สำหรับนักเผยแผ่กับผู้ฟังนั้นมีความสัมพันธ์กันในฐานะเป็นกัลยาณมิตร ผู้มีความเมตตากรุณาเอื้ออาทรกันในด้านของการอบรมสั่งสอนและให้คำแนะนำต่างๆ ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ที่เป็นกัลยาณมิตร หรือองค์คุณของความเป็นกัลยาณมิตร 7 ประการ (อง.สตุตค. (ไทย) 23/37/57) ไว้ว่า 1. เป็นที่รักเป็นที่พอใจ 2. เป็นที่เคารพ 3. เป็นที่ยกย่อง 4. เป็นนักพูด 5. เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ 6. เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ 7. ไม่ชักนำในอฐานะ เพราะในทางพระพุทธศาสนาถือว่า ผู้เผยแผ่กับผู้ฟังหรือผู้สอนกับผู้เรียนนั้น ต้องประสานสัมพันธ์กัน มีความกรุณาต่อกัน โดยเฉพาะในด้านการอบรมสั่งสอนนั้น ย่อมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญให้เกิดคุณลักษณะของผู้สอนซึ่งเรียกว่า องค์คุณของกัลยาณมิตร ดังนั้นนักเผยแผ่พุทธธรรมที่ดีจึงมีลักษณะคุณสมบัติซึ่งเป็นองค์ของกัลยาณมิตร 7 ประการ สามารถสรุปได้ว่าคุณสมบัติของผู้เผยแผ่ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาและยอมปฏิบัติตามในคำสอนอย่างน่าอัศจรรย์ โดยผู้สอนพึงมีคุณสมบัติที่ปรากฏภายนอกและคุณสมบัติภายใน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ หมายถึง รูปร่างหน้าตาและคุณสมบัติภายใน เป็นคุณธรรมที่ผู้เผยแผ่พึงปฏิบัติ และเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักพุทธธรรม เพื่อจะได้สอนให้ถูกประเด็นทั้งภาคทฤษฎี ดำรงตนอยู่ในองค์คุณของนักเผยแผ่ที่ดี เพื่อยังศรัทธาความ เลื่อมใสและให้การเผยแผ่มีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์แห่งพระธรรมกถึก

พระธรรมกถึกเป็นคำเรียกพระภิกษุผู้เป็นนักเทศน์ เป็นคำกล่าวยกย่องให้เกียรติแสดงถึงความเป็นผู้รู้ทางศาสนาธรรมอย่างดี และประกอบไปด้วยองค์คุณ 5 ประการ (พระธรรมกถึกติวังค์ (ทองดี สุรเตโช), ม.ป.ป. : 645)

1) “อนุப்புพิ กถ กเถสสามิติ ปเรส ฌโม เทเสตพโพ” ภิกษุพึงตั้งใจว่า เราจักแสดงธรรมไปตามลำดับ แล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น กล่าวคือ การแสดงธรรมไปตามลำดับ ไม่ตัดลัดให้ขาดความไม่แสดงสลับสับสนกัน

2) “ปริยายทสสาวิ กถ กเถสสามิติ ปเรส ฌโม เทเสตพโพ” ภิกษุพึงตั้งใจว่า เราจักแสดงอ้างเหตุ แล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น กล่าวคือ แสดงเหตุให้ผู้ฟังเข้าใจ ชี้เหตุผลให้เข้าใจในธรรมนั้นๆ

3) “อนุทยต ปฏิจจ กถ กเถสสามิติ ปเรส ฌโม เทเสตพโพ” ภิกษุพึงตั้งใจว่า เราจักแสดงธรรมอาศัยความเอ็นดู แล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น กล่าวคือ ตั้งใจให้ผู้ฟังรู้อย่างเห็นจริงในธรรมที่ควรรู้ควรเห็น ให้มีอุตสาหะนำไปประพฤติปฏิบัติตามสมควร

4) “น อามิสนตโร กถ กเถสสามิติ ปเรส ฌโม เทเสตพโพ” ภิกษุพึงตั้งใจว่า เราจักเป็นผู้ไม่เพ่งอามิสแสดงธรรม แล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น กล่าวคือ ไม่เห็นแก่ลาภสักการะ ไม่แสดงธรรมด้วยโลภเจตนา

5) “อตตานญจ ปรญจ อนุปหจจ กถ กเถสสามิติ ปเรส ฌโม เทเสตพโพ” ภิกษุพึงตั้งใจว่า เราจักไม่แสดงธรรมกระทบตนและผู้อื่น แล้วจึงแสดงธรรมแก่ผู้อื่น กล่าวคือ ไม่ยกตนข่มผู้อื่น ทั้งที่มาฟังและไม่ได้มาฟัง และไม่เสียดสีผู้อื่น แม้เขาจะมาฟังอยู่ในที่นั้นหรือไม่ก็ตาม

คำว่า พระธรรมกถึก หมายถึง การถ่ายทอดธรรมอันเป็นคำสั่งสอนทางศาสนาด้วยการแสดงชี้แจงให้ฟัง เป็นการเผยแผ่ศาสนาแบบหนึ่งที่ใช้กันมาแต่สมัยพุทธกาล การเทศน์ในสมัยพุทธกาลไม่มีพิธีการแต่อย่างใด เพียงผู้แสดงนั่งอยู่ในสถานที่สมควรและผู้ฟังมีลักษณะตั้งใจฟังก็สามารถแสดงได้ ในขณะที่การเทศน์นั้น อาจมีลักษณะลีลาต่างกันไปบ้างตามแต่อุปนิสัยของแต่ละบุคคล

คุณสมบัติของพระธรรมกถึก

บุคลิกภาพเป็นคุณสมบัติภายนอกของพระธรรมกถึก ได้แก่ ความสง่างาม วาจาสุภาพ มารยาทน่าเลื่อมใส ความเป็นผู้มีสมบัติผู้ดี และมีธรรม 4 ประการ คือ

1) รูปร่างมาณิกา หมายถึง มีประมาณในรูป คือ มีความสง่างามของรูป 3 ประการ คือ (1) รูปร่างดี (2) หน้าตาดี (3) ผิวพรรณดี (อง.ปญจก. (บาลี) 22/159., อง.ปจก. (ไทย) 22/159/263) พระธรรมกถึก ควรมีความงามด้วยรูปร่างหน้าตา กิริยามารยาท ผิวพรรณสะอาดผ่องใส มีระเบียบร่างกายที่ดี มีอารมณ์ที่เบิกบานแจ่มใสใครได้พบเห็นก็จะเป็นมงคลทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

2) โขสัปปมาณิกา หมายถึง มีประมาณในเสียง มีความงามในการพูด ในคำพูด การบอกกล่าวด้วยน้ำเสียงที่ดีประเสริฐดุจเสียงแห่งพรหม 8 ประการคือ (1) แจ่มใส (2) ชัดเจน (3) นุ่มนวล (4) ขวานฟัง (5) กลมกล่อม (6) ไม่พร่า (7) ลึกซึ้ง (8) กังวาน (ที.ม. (ไทย) 10/285/216) พระธรรมกถึกต้องบริหารวาจาให้มีความงามทั้ง 8 ประการ ต้องรู้จักแต่งเสียงให้สวยงามเหมาะสมกับความเป็นพระธรรมกถึกไม่ประกอบด้วยจิตทุจริตนั่นเอง

3) ฌมมปมาณิกา หมายถึง มีประมาณในธรรม คือ พระธรรมกถึกต้องมีบุคลิกภาพทางสติปัญญา เป็นเรื่องของเขาวปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยกระบวนการทาง

พันธุกรรม พระธรรมกถึกต้องพัฒนาตัวเองให้มีความสามารถ เฉลียวฉลาดเป็นนักปราชญ์ เปี่ยมด้วยสติปัญญา มีบุคลิกภาพทางสติปัญญาที่ดี

4) สุวิชาจรณสัมปันนา หมายถึง ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและความประพฤติดี คือ พระธรรมกถึกต้องมีความประพฤติที่ดี ตามหลักธรรมของความเป็นพระธรรมกถึกที่ดี ต้องมีหลักธรรม 3 ประการ คือ (1) สุวิชาโน หมายถึง เป็นผู้มีความรู้ดี (2) สุสาสนโน หมายถึง เป็นผู้สอนที่ดี (3) สุปฏิปันโน หมายถึง เป็นผู้มีความประพฤติปฏิบัติดี (คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555 : 44)

คุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ในสังคมยุคใหม่

ผู้ที่มีหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะโดยตรงคือพระสงฆ์ในพุทธศาสนา การที่พระสงฆ์จะทำหน้าที่สั่งสอนประชาชนให้ได้ผลดี จะต้องสนับสนุนให้มีการอบรมศึกษาและปฏิบัติตามธรรมะนั้นให้เข้าใจและได้ผลแก่ตนก่อน จึงเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำให้พระสงฆ์มีความรู้แตกฉานในพระธรรมวินัย เพื่อให้พระสงฆ์ทำหน้าที่สั่งสอนประชาชนตามหลักการ 3 ประการ คือ สอนธรรมะให้ผู้ฟังรู้จริง เห็นจริงในสิ่งที่บุคคลนั้นควรรู้ สอนธรรมะที่มีเหตุผลที่ผู้ฟังสามารถไตร่ตรองพิจารณาแล้วเห็นจริงจนเป็นสิ่งอัศจรรย์แก่ผู้ฟังและปฏิบัติตามธรรมะได้รับผลตามควรแก่การปฏิบัติในหลักการสอนทั่วไปของพุทธศาสนานั้น ในปัจจุบันการสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) เป็นยุค IT (Information Technology) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดนให้ประโยชน์สูงและประหยัดสุดอย่างกว้างไกลมากขึ้น

โลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญของการศึกษาในอนาคต มนุษย์ในโลกปัจจุบันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีในการดำเนินชีวิตในการทำงาน และสนองความต้องการเพื่อให้ได้มาซึ่งความสุข ข่าวสารข้อมูลมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางและมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้ข้อมูลเผยแพร่ไปอย่างรวดเร็วและครอบคลุมไปทั่วโลก อีกทั้งชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาศาสนาพุทธก็มีมากยิ่งขึ้น และมีเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่อำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตซึ่งเปรียบเสมือนเป็นชุมชนเมืองแห่งใหม่ของโลก เป็นชุมชนของคนทั่วทุกมุมโลก เป็นช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ไม่จำกัดพรมแดน ไม่จำกัดสถานที่และไม่จำกัดเวลา การกระจายข้อมูลข่าวสารในระบบอินเทอร์เน็ตมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับช่องทางอื่นๆ เช่น สื่อโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น นอกจากนั้น สื่ออินเทอร์เน็ตยังสามารถนำเสนอได้ทั้งข้อความ ภาพเสียง วีดีโอ และสามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้ชมได้ด้วย เหตุนี้องค์กรต่างๆ ทั่วโลกจึงหันมาใช้บริการอินเทอร์เน็ตจำนวนมาก และนับวันยังมีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือเผยแผ่พุทธศาสนาให้ทันสังคมยุคใหม่หรือคนรุ่นใหม่ เพราะสังคมสมัยปัจจุบันประชาชนไม่ค่อยมีเวลาไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ หรือศึกษาพระธรรม คำสอนที่วัดเหมือนสมัยอดีต การเผยแผ่พระธรรมคำสอนผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่ง

ที่ทำให้เข้าถึงประชาชนได้ง่ายและกว้างขวางมากที่สุด ไม่จำกัดเวลาสถานที่ และสามารถเข้าถึง พระพุทธศาสนาตลอดเวลา (พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์ (ประเวศ ฐานาน), 2560 : 218)

การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ตมาจากคำว่า “Inter Communication Network” ซึ่งหมายถึงเครือข่าย นานาชาติหรือเครือข่ายสากล ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเป็นเครือข่ายที่เกิดจากเครื่องคอมพิวเตอร์ มากกว่า 60 ล้านเครื่องทั่วโลก มาเชื่อมโยงกันผ่านทางสายโทรศัพท์ สายเคเบิล หรืออุปกรณ์ไร้สาย เมื่อเครื่องคอมพิวเตอร์ต่างๆ มาเชื่อมโยงกันก็จะมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร หรือข้อมูลตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้น อินเทอร์เน็ตจึงเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ที่มีข้อมูลในทุกๆ ด้านให้ผู้สนใจเข้าไป ค้นคว้าได้อย่างสะดวก รวดเร็วและง่ายดาย (ณัฐพร มัถกุดมลาภ, 2548 : 30) อินเทอร์เน็ตจึง นับเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ครอบคลุมพื้นที่กว้างที่สุด และมีอัตราการขยายตัว เร็วที่สุด ตลอดช่วง 30 ปีที่ผ่านมา อินเทอร์เน็ตได้พัฒนาศักยภาพขึ้นมาอย่างรวดเร็ว กระทั่งถึง ปัจจุบัน มีเครื่องคอมพิวเตอร์หลายล้านเครื่องทั่วโลกเชื่อมต่อกับระบบ ทำให้คนในโลกทุกชาติทุก ภาษาสามารถติดต่อสื่อสารกันได้โดยไม่ต้องเดินทางไปโลกทั้งโลกเปรียบเสมือนเป็นบ้านหนึ่งหลังที่ ทุกคนในบ้านสามารถพูดคุยกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง ประหยัดทั้งเวลา ค่าใช้จ่าย แต่เกิดประโยชน์ต่อ สังคมโลกปัจจุบันมาก

Nicholas Negroponte ได้เสนอไว้ว่า “ในอนาคตการใช้คอมพิวเตอร์ มิใช่เรื่องของ เครื่องคอมพิวเตอร์อีกต่อไป แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนกลางขนาด ยักษ์ ซึ่งเรียกกันว่าเมนเฟรม ถูกคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเข้าแทนที่ไปแทบจะหมดแล้ว เราได้เห็น คอมพิวเตอร์เคลื่อนย้ายออกจากห้องขนาดยักษ์ ที่ติดเครื่องปรับอากาศเข้าไปยังตู้เก็บของ แล้ว ต่อไปบนโต๊ะและเตียงนอนอยู่บนหน้าตักในกระเป๋าของเราด้วย แต่นี่ก็ยังไม่ใช่ที่สิ้นสุด” (จำนง วัฒน เกส, 2540 : 20)

อินเทอร์เน็ต เป็นเครือข่ายของคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่เชื่อมโยงเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทั่วโลกเข้าด้วยกัน โดยอาศัยเครือข่ายโทรคมนาคมเป็นตัวเชื่อมเครือข่าย ภายใต้มาตรฐานการ เชื่อมโยงด้วยโปรโตคอลเดียวกัน คือ TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) เพื่อให้คอมพิวเตอร์ทุกเครื่องในอินเทอร์เน็ตสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ นับว่าเป็น เครือข่ายที่กว้างขวางที่สุดในปัจจุบัน เนื่องจากมีผู้นิยมใช้ โปรโตคอลอินเทอร์เน็ตจากทั่วโลกมาก ที่สุด เทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศ และอินเทอร์เน็ต ทั้งสามอย่างนั้นเป็นสิ่งที่เข้ามาใน การดำเนินชีวิตของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คนทั่วโลกจึงมีสิทธิ์ในการรับรู้ข่าวสารและการศึกษา ค้นคว้าที่ง่ายรวดเร็วและสะดวกมากยิ่งขึ้น ข่าวสารข้อมูลทำให้สังคมมนุษย์ในโลกไร้ทั้งพรมแดนและ กาลเวลา เพราะสื่อสารถึงกันได้โดยใช้คอมพิวเตอร์ ดาวเทียมและอื่นๆ นั้นสามารถสื่อสารถึงกันได้จาก ทั่วโลกหนึ่งมายังอีกทั่วโลกหนึ่งโดยเกือบจะไม่ต้องใช้เวลาเลย (ยีน ภู่วรรณ, ออนไลน์)

สื่อวิทยุกระจายเสียง

มีการจัดรายการปาฐกถาธรรมหรือธรรมเทศนา แต่นับว่าวิทยุกระจายเสียงมีบทบาทน้อยในการเผยแพร่และสั่งสอนธรรม เพราะเสนอรายการบันเทิงเป็นส่วนใหญ่และปัจจุบันมีสื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าอื่นๆ ที่เข้ามามีบทบาทและดึงดูดความสนใจของประชาชนได้มากกว่า

การใช้สื่อในการเผยแพร่ของพระนักเผยแผ่

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ทั้งในด้านการเผยแผ่ การเป็นผู้นำทางศาสนา ทางสังคม และทางปัญญา ล้วนเป็นการทำหน้าที่ผ่านกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารทางตรงระหว่างพระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชน แต่ในปัจจุบันพระสงฆ์หันมาใช้งานอินเทอร์เน็ตกันมากขึ้น เพราะเป็นช่องทางในการแพร่กระจายข้อมูลข่าวสารที่ฉับไวและมีประสิทธิภาพ และพบว่าอินเทอร์เน็ตมีส่วนช่วยเผยแผ่ธรรมอย่างกว้างขวาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการหยิบยกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า หรือของพระสงฆ์ชื่อดังขึ้นมาไว้บนเว็บไซต์หรือสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ทั้งในรูปแบบตัวอักษร เสียง หรือวีดีโอ ผ่านการสื่อสารทางเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางสำคัญที่ช่วยให้การติดต่อประสานงานระหว่างพระสงฆ์กับฆราวาสทำได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตยังเป็นแหล่งอ้างอิงข้อมูลความรู้ต่างๆ จึงทำให้พระสงฆ์และฆราวาสสามารถสืบค้นข้อมูลจากช่องทางนี้เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับผู้ที่ต้องการศึกษาและหาความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมเพิ่มเติม

การที่พระสงฆ์ใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อทำงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทั้งพิมพ์หนังสือธรรมะ จัดทำฐานข้อมูลคณะสงฆ์ จัดทำสื่อการเรียนการสอนหรือเอกสารทางวิชาการ การใช้คอมพิวเตอร์ในทางสร้างสรรค์เช่นนี้ ถือว่าเป็นการใช้ที่นอกจากจะไม่ผิดพระวินัยแล้ว ยังเป็นประโยชน์เพื่อกิจการพระพุทธศาสนา เป็นการสนองงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น หนังสือธรรมดีๆ ของพุทธทาสภิกขุ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) หลวงพ่อชา สุภทฺโท องค์ทะไลลามะ และดิช นัท ฮันท์ หนังสือของมหาปราชญ์ทางพุทธศาสนาเหล่านี้ ได้รับการตีพิมพ์เผยแผ่ไปทั่วโลกทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีการเผยแพร่ในสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง จะเห็นได้ว่าทุกวันนี้มีพระสงฆ์จำนวนมากได้อาศัยการเผยแผ่ธรรมผ่านอินเทอร์เน็ตทั้งทางตัวหนังสือ (หนังสือธรรม บทความธรรมออนไลน์) และทางเสียง (บทพระธรรมเทศนา) คนทั่วโลกที่สนใจธรรมแต่ไม่มีเวลามาศึกษาธรรมรวมถึงผู้ที่ไม่มีเวลาที่จะเข้าวัด ก็สามารถอ่านธรรมจากทางอินเทอร์เน็ตและดาวน์โหลดเสียงพระธรรมเทศนาได้ นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์ที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกนิกายทางอินเทอร์เน็ตของพระสงฆ์ไทย จีน เวียดนาม กัมพูชา ได้ทุกวัน และของสมาคมพระพุทธศาสนาทั่วโลกที่เปิดให้บริการทางอินเทอร์เน็ตนับหมื่นเว็บไซต์ เทคโนโลยีอย่างอินเทอร์เน็ตนี้จึงมีคุณูปการต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมากหากรู้จักใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเทคโนโลยีต่างๆ จะมีประโยชน์แต่ในอีกมุมหนึ่งก็อาจก่อให้เกิดโทษได้เหมือนกันหากไม่รู้เท่าทันซึ่งพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้สรุปไว้ 4 ประเภท คือ

1) พวกตื่นเต้น คนกลุ่มนี้คิดว่าเรานี้ทันสมัยได้เสพข่าวสารที่ใหม่ๆ แปลกๆ มีของใหม่ๆ เข้ามาเราได้บริโภค แต่สัมผัสกับข่าวสารและเรื่องราวต่างๆ อย่างผิวเผิน เรียกว่าตกอยู่ในกระแส ถูกกระแสพัดพาไหลไปเรื่อยๆ ไม่เป็นตัวของตัวเอง

2) พวกตามทัน คนพวกนี้ก็ภูมิใจว่าเรานี้เก่ง ข่าวเกิดที่ไหนๆ รู้หมดแผ่นดินไหว เกิดอีโบล่าอะไรที่โหดรู้ทันหมด ตามทันแต่ไม่รู้ทันพวกนี้เยอะ รู้ตามข่าว แต่ไม่เข้าถึงความจริงของมัน

3) พวกรู้ทัน ในกลุ่มนี้นอกจากตามทันแล้ว ยังรู้เข้าใจ เท่าทันมันด้วย ว่ามันเป็นมาอย่างไร มีคุณมีโทษ มีข้อดีข้อเสียอย่างไร จะมีทำอย่างไร ให้ได้ประโยชน์โดยไม่ถูกรอบงำ

4) พวกอยู่เหนือมัน เป็นกลุ่มคนที่อยู่เหนือกระแส จึงจะสามารถจัดการกับกระแสได้ เป็นผู้สามารถใช้การเปลี่ยนแปลงให้เป็นประโยชน์ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์กับข่าวสารข้อมูลแบบเป็นนาย เป็นผู้จัดการ เป็นผู้ใช้มันอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2540 : 44)

สรุป

ถึงแม้ว่าในสมัยปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้คนส่วนใหญ่ใช้ชีวิตได้สะดวกสบายขึ้น พระสงฆ์เองในฐานะนักเผยแผ่จะต้องรู้จักใช้ประโยชน์จากเครื่องมือเหล่านี้ในการเผยแผ่ให้คนส่วนใหญ่ที่มีชีวิตในการท่องโลกโซเชียลได้รู้ถึงหลักธรรมในทางออนไลน์ อย่างไรก็ตามพระนักเผยแผ่ที่ต้นต้นต้องมีมีแนวปฏิบัติที่ครบทั้ง 3 ด้าน

1) ด้านวิปัสสนาธุระ คือการศึกษาเล่าเรียนจากคัมภีร์ต่างๆ ตามหลักสูตรของครูบาอาจารย์ทั้งหลาย เพื่อให้เข้าใจตามหลักการของศาสนา เพราะในเบื้องต้นนั้นเราจำเป็นต้องรู้แนวทางก่อนลงมือปฏิบัติ การศึกษาให้รู้ นั่นคือต้องรู้จริง สามารถตอบปัญหาธรรมะกับผู้ที่มาปรึกษาปัญหาได้

2) ด้านคันถธุระ นักเผยแผ่ต้องมีความรู้ในด้านการปฏิบัติ คือ เข้าใจอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งในหลักปฏิบัติ ลงมือปฏิบัติจริง ทำจริงก่อนที่จะไปสอนคนอื่น พระนักเผยแผ่ยุคใหม่ต้องรู้จากประสบการณ์จริง ไม่ใช่ศึกษาจากตำราอย่างเดียวต้องลงมือปฏิบัติเองด้วย ให้รู้เองจากข้างในตัวตนของเราเอง

3) ด้านสังคหธุระ พระสงฆ์นักจากจะทำหน้าที่ในการเผยแผ่ธรรมะแล้ว ยังต้องเป็นผู้ให้การสงเคราะห์แก่ประชาชน คือการกระทำอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะส่วนรวมหรือสังคม ให้ความสงเคราะห์แก่ผู้ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน เป็นที่พึ่งหรือให้คำปรึกษาให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ งานด้านนี้ถือเป็นอีกกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

พระสงฆ์ไม่ได้มีบทบาทแค่การเผยแผ่ธรรมะ การให้คำปรึกษาหารือ การให้การศึกษาเท่านั้น แต่ยังมีพระสงฆ์อีกจำนวนหนึ่ง มีความรู้เรื่องยาสมุนไพร และด้านการรักษาโรค ความรู้เหล่านี้อาจจะจำเรียนมาสมัยเป็นชาวบ้าน หรือเรียนรู้ขณะเป็นพระภิกษุ เมื่อโรคภัยเกิดขึ้นกับประชาชนก็จะเข้าไปขอให้พระสงฆ์ทำการรักษาโรคให้ แต่ให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัย ดังนั้นจึงพอสรุปคุณสมบัติของพระนักเผยแผ่ในสังคมยุคใหม่ได้ 4 ประเด็น คือ 1) วิธีการเผยแผ่ มีวิธีการเผย

แผนที่แตกต่างกันบ้าง เช่น โดยการบรรยาย เทศนาสั่งสอน ปาฐกถา การสนทนาธรรม การจัดอบรม สัณฺขาร งานบุญประเพณีและงานสำคัญทางพระพุทธศาสนา แต่โดยรวมแล้วก็มีวิธีการที่คล้ายๆ กัน ซึ่งจัดขึ้นทั้งภายในวัดและนอกสถานที่ เช่น หมู่บ้าน โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเผยแผ่ทำโดยพระภิกษุสงฆ์ในเขตพื้นที่ และมีการเผยแผ่ธรรมะโดยใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย สื่อออนไลน์ เป็นต้น 2) หลักธรรมที่ใช้ในการเผยแผ่ จะเน้นหลักธรรมที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน เช่น หลักของศีล 5 ศีล 8 อริยสัจ 4, อิทธิบาท 4 ขรรยาวาสธรรม 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 อคติ 4, การให้ทานอันสงัดการให้ทาน ใช้หลักของความกรุณา หลักของความอดทน หลักของการคบเพื่อนที่ดีหลักของการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของฆราวาส หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมที่แสดงให้เห็นถึงคุณงามความดีเกี่ยวกับบาป บุญคุณ โทษ ความกตัญญูรู้คุณการเสียสละต่อส่วนรวม 3) ความเป็นกัลยาณมิตรธรรม ด้วยการสร้างบรรยากาศให้สนุกสนาน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เผยแผ่โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เป็นมิตรที่มีความหวังดี แนะนำสิ่งที่ดี มีประโยชน์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีส่วนร่วมในกิจกรรมสงเคราะห์ชาวบ้าน ใช้ภาษาที่สุภาพและเข้าใจง่าย มีความอ่อนน้อมถ่อมตน ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ มีบุคลิกที่ดึงดูดใจ มีความสามารถทั้งกาย วาจาและจิตใจ เป็นที่พึ่งของประชาชนและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ 4) อาจารย์ ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติที่งดงามอยู่ในศีลธรรมของพระพุทธองค์ มีความรับผิดชอบ หมั่นศึกษา ค้นคว้า ดำรงตนให้เป็นแบบอย่างแก่บุคคลทั่วไป ไม่ยกตนข่มท่าน ไม่พูดเสียดนิพนหาว่าร้ายใคร เป็นมิตรที่มีความหวังดี แนะนำสิ่งที่ดีมีประโยชน์ เป็นผู้นำในการปฏิบัติธรรม มีวัตรปฏิบัติที่น่าเคารพศรัทธา มุ่งเผยแผ่หลักธรรม เผยแผ่ตามหลักของพระธรรมกถึก ปฏิบัติตามบทพระวินัย

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2535.
- _____. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- แก้ว ชิตตะขบ. *ประวัติความสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2553.
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. *พุทธวิธีการสอน (Buddha's teaching Methods)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.
- ณัฐพร มังกอตุลลาภ. *ท่องโลกอินเทอร์เน็ต*. นนทบุรี: โอดีซี, 2548.
- นิโคลัส นิโกรพอนเต้. *ชีวิตยุคดิจิทัล*. แปลโดยจำนง วัฒนเกษ. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์, 2540.
- พระครูโฆสิตสังฆพิทักษ์. "กลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยในสังคมปัจจุบัน". *ธรรมทรรศน์*. ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 (2560) : 220-221.

พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต. *การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุก*. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น: หจก. โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา, 2557.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช ป.ธ.9, ราชบัณฑิต). *คำวัด*. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). *ชีวิตที่สมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2540.

ยี่น ภู่วรรณ. “ประวัติความเป็นมาของอินเทอร์เน็ต”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.hwn.ac.th/news/teacher> [10 สิงหาคม 2562].

เสถียร โปธินันทะ. *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊คส์, 2544.